

Klager

Psykolog

Oslo, 01.10.2019
FER-sak:28-18K

FAGETISK KLAGESAK - KONKLUSJON

Klager:

Innklaget psykolog:

Norsk psykologforening (NPF), Fagetisk råd (FER) mottok klagen 12.09.18 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 30.09.19.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Den fagetiske klageprosessen har som sitt viktigste formål å bidra til at den innklagede psykologen kan foreta en fagetisk refleksjon over de punktene som FER påpeker i psykologens arbeid og eventuelt endre sin praksis slik at denne er i overensstemmelse med EPNP. Det er ønskelig at denne prosessen kan vise at klager er respektert.

SAKSGANG:

- 12.09.18   FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem.
- 24.09.18   FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 09.11.18 til 14.06.19: Innklaget er purret flere ganger, men har også fått utsettelse. Klager er blitt orientert om utsettelse.
- 14.06.19   FER mottok redegjørelse fra psykologen.
- 22.08.19   FER mottok kommentar fra klager.
- 30.09.19   FER sluttbehandler saken uten sluttkommentar.

Bakgrunn for klagen

Klagen går på at innklagede psykolog som sakkyndig i sak etter barneloven §60.1 etter klagers mening har brutt etiske prinsipp for nordiske psykologer (EPNP). Klager er far i saken. Psykologen ble først bedt om å være tilstede i saksforberedende møte og bidra etter gitt

mandat. Under møtet ble det inngått en foreløpig samværsavtale. Det ble også berammet et nytt møte, der psykologen fikk et nytt mandat der han skulle observere samvær av barnet med respektive foreldre, skulle ha samtaler med barnets fastlege, barnehage og familievernkontor og ha samtaler med ledere på fars arbeidsplass. Han kunne også snakke med partenes familie og venner. Mellom 1. og 2. rettsmøte ble far syk og tvangsinnlagt i psykisk helsevern, og 2. rettsmøtet ble utsatt. Psykologen ble bedt om å gi skriftlig notat til retten.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

FER OPPSUMERER KLAGEN:

Klagen er omfattende og tilgjengelig for partene, og i rettsmøtet er partene gitt likeverdige muligheter til å belyse sin versjon, både å fremsette eget syn og bestride motpartens syn. FER velger derfor kun å gå inn i følgende klagepunkter.

- 1) Da klager var tvangsinnlagt på sykehuset oppsøkte psykologen han der, og hadde en samtale med klager. Dette gjorde han, ifølge klager, uten å ha innhentet samtykke fra retten, eller drøftet med personale på sykehusavdelingen. Klager skriver at psykologen hevder at han ble oppringt av klager, som ønsket at han skulle komme på sykehuset. Klager kan ikke erindre dette. Videre skal psykologen ha bedt personalet på avdelingen om opplysninger etter første uke. Psykologen sendte notat bl.a. med opplysninger fra dette møtet til retten. I notatet som er vedlagt klagen, beskriver psykologen bekymring av samvær mellom far og datter fram mot rettsmøtet, dette bl.a. på bakgrunn av samtale og observasjon av fars tilstand på sykehuset.
- 2) Psykologen skal ikke ha fulgt opp deler av mandatet fra retten, bl.a. ikke hatt samtaler med fars ledere, familie eller venner. Det er også vedlagt en e-post utveksling der klager flere ganger prøver å få til en samtale med psykologen uten å oppnå dette.
- 3) Psykologen skrev et oppsummeringsnotat (vedlagt i klagen), til det andre rettsmøtet. I dette notatet gjør psykologen en diagnostisk vurdering av far, dette uten at han har innhentet opplysninger fra fars behandlere under sykehusoppholdet. Klager mener også at psykologen her har gått langt utenfor mandatet.
- 4) Ifølge klager tilbød psykologen klager private psykologtimer mot betaling under første samtale, noe klager oppfatter som rolleblanding.

VURDERING

FER valgte å åpne for kontradiksjon på alle de nevnte punktene.

REDEGJØRELSE UNDER HENVISNING TIL FØLGENDE PRINSIPPER

Rådet ba om psykologens redegjørelse til klagen, som han hadde fått oversendt tidligere med spesiell henvisning til følgende punkt i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer»:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen. I arbeid med barn, personer underlagt lovhjemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

Med henvisning til punkt 1 ba vi psykologen redegjøre for sin framgangsmåte, og reflektere over hvordan han ivaretok klagers informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse under de beskrevne rammebetingelser.

Videre ba vi han også reflektere over de samme etiske prinsipp til punkt 2 og 3.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

Med henvisning til punkt 3 ba vi psykologen reflektere over hvorvidt han hadde tilstrekkelig grunnlag for sine vurderinger, og om han hadde grunnlag i mandatet til å gjøre denne vurderingen.

II. 4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptrer ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter. Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Rollekonflikter og utnyttning

Psykologen tilstreber bevissthet om sine egne behov, holdninger og vurderinger og om sin rolle i relasjonen. Han/hun misbruker ikke sin makt og stilling gjennom å utnytte klientens avhengighet og tillit. Psykologen unngår utenomprofesjonelle relasjoner til en klient, som kan redusere den profesjonelle distanse og føre til interessekonflikter eller utnyttelse.

Psykologen er oppmerksom på hvordan intimitet og seksualitet direkte og indirekte kan påvirke relasjonen mellom psykolog og klient. Psykologen unngår privatisering og seksualisering av klientrelasjoner. Seksuell omgang mellom psykolog og klient skal ikke forekomme.

Med henvisning til punkt 4, ba FER psykologen redegjøre for påstanden om at han tilbød private psykologtimer, og ba han reflektere over de etiske sider ved å foreslå et slikt tilbud.

Psykologens redegjørelse.

Redegjørelsen er kjent for begge parter. FER gjengir kun utdrag av det FER vurderer som relevant for de etiske problemstillinger vi ba psykologen redegjøre for.

Gjeldende informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse, skriver psykologen følgende: « Mine etiske refleksjoner vedrørende en klient, pasient eller en foreldre uten advokat representasjon er selvsagt mye mere grundig og dyptgående. Siden det blir tematisert at det ønskes at jeg skal reflektere omkring klagers informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse i en prosess der klager er representert ved en advokat, fremstår det som nødvendig å gjøre Fagetisk råd (FER) oppmerksomme på dette faktum at han nettopp er representert ved en advokat som egentlig skulle ha ivaretatt hans rettigheter. Det har påvirket min etiske refleksjon underveis i saken. Så lenge en far er representert med en advokat som nettopp er leid inn til å ivareta hans ovennevnte interesser. Jeg antok, dog for første gang på 5 år feilaktig, at hans advokat nettopp gjorde jobben sin og ivaretok hans informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse. Jeg forstår fra hans spørsmål og anførsler, at han åpenbart ikke har fått adekvat advokatbistand. Jeg har nå lært av denne prosessen at jeg ikke skal ta for gitt at en advokat gjør jobben sin, men ta en ekstra etisk refleksjonsrunde med meg selv for å forsikre at den forelderen jeg møter får sine rettigheter ivaretatt. Det skal jeg gjøre i alle fremtidige saker der det er nye advokater jeg ikke kjenner til. Det er bare å beklage, men etter ha gjort dette fulltid i 5 år, og etter at samtlige klienter som har vært representert ved advokat har fått sine rettigheter godt ivaretatt av alle sine ulike advokater i alle disse 5 år, har jeg kanskje tatt som en selvfølge noe jeg ikke burde ta som en selvfølge; At en advokat gjør jobben sin».

Videre at: «I de saker hvor forelderen er representert med advokat, er det naturlig at advokaten hjelper deres respektive klient med spørsmål de måtte ha med mandatets innhold og mandatets utførelse. Siden far var representert med en advokat, var det naturlig å tenke at hans rettigheter ble ivaretatt. Den etiske refleksjonen ble gjort i så henseende».

Videre beskriver psykologen hva som gjorde at han oppsøkte klager på sykehuset. Han ble oppringt av klager som utrykte ønske om at psykologen skulle komme til han på sykehuset der han var tvangsinnlagt. Psykologen skriver han her tok kontakt og drøftet dette med dommer i saken, og ut fra ønsket om å imøtekomme begge parter i saken, og høre hva som var årsak til at klager i så lang tid hadde vært ukontaktbar, fant han å kunne imøtekomme klager på hans ønske. Psykologen skriver følgende om dette:

«Det finnes ingen annen logisk og plausibel forklaring for at jeg kunne ha besøkt han uten at han selv ringte og bad meg. Han hadde flere dager på seg på å revurdere om han ønsket besøk eller ei. Han var tvangsinnlagt på psykiatrisk avdeling i (navn). Ingen visste hvor han var før han selv tok kontakt. Jeg reflekterte selvsagt omkring dette, men jeg la min lit til at hans behandlere på sykehuset hadde gjort vurderinger om han kunne ta imot besøk eller ei. Jeg kjente jo ikke hans helsetilstand før jeg møtte han, og kunne ikke ha tatt slike vurderinger på forhånd».

Videre skriver psykologen: «Siden hverken sykehuspersonalet hindret meg i å besøke han, han selv inviterte meg, og siden hans advokat ikke kom med noen form for innsigelser, vurderte jeg at han både var ivaretatt av sine hjelpere, og at han hadde hatt frihet til å velge noe annet enn å møte meg om han hadde ønsket dette».

Psykologen redegjør følgende om hvordan han reflekterte rundt klagepunkt 2, hvorfor han ikke kontaktet de komparenter mandatet ber om: «Min vurdering at når far var så syk som han var, og hadde vært i en slik tilstand som han var, så var det relativt irrelevant akkurat der og da hva hans tidligere arbeidsgivere hadde å si, så lenge datteren i barnehagealder skulle ha samvær med sin far som hadde vært tvangsinnlagt i månedsvis med svært alvorlige symptomer. Jeg mener uansett å huske at det ikke var omtvistet at far hadde vært en svært dyktig arbeidstager før i tiden, og at han hadde familie som hadde mye godt å si om han og hans funksjon før han ble syk den høsten. Når ikke et tema er omtvistet, har det også begrenset verdi å bruke tid, og rettens penger, på å undersøke. Det er uansett ikke slik at ett mandat etter 561.1 er ett utredningsmandat, og det stilles mindre krav og ønsker om komparentopplysninger når mandatet kun er etter 561.1. Om det hadde vært ett mandat etter 561.3, som er ett utredningsmandat, hadde det derimot vært naturlig å snakke med ett bredt spekter av komparenter».

Gjeldende punkt 3 om grunnlag for diagnostiske vurderinger skriver psykologen at formålet med oppsummeringsnotat var å opplyse retten om de problemstillinger han mente fars sykdom igangsatte i forhold til samvær med hans datter, noe som ikke hadde kommet retten fullt ut til kjennskap tidligere i prosessen. Psykologen skriver videre: «Det er lite vurderinger i selve notatet, det er på den andre siden flere punkter jeg mener retten bør være oppmerksom på. Når det er formålet med at jeg skrev oppsummeringsnotatet, så mener jeg at svaret var at jeg hadde tilstrekkelig grunnlag til å tematisere hans sykdomsforløp i forhold til det formålet. Formålet som var å belyse eventuelle rammer omkring samvær med hans datter, og hvordan denne lille jenta skulle bli ivaretatt.

Mitt oppsummeringsnotat var ikke ment som en fullstendig utredning. Det fikk være til en annen oppnevnt etter 561.3 å velge å utrede saken i dybden om han/hun ønsket det. Jeg har lest en uttalelse fra DPS poliklinikk der han gikk etter hans flere måneders innleggelse under psykisk helsevern. Jeg mener også at jeg har lest epikrisen fra sykehuset. Dette vet jeg fordi jeg har referert til dette i mitt oppsummeringsnotat. Jeg undrer meg på hvilken måte far hadde ønsket at jeg innhentet ytterligere informasjon fra hans behandlere på sykehuset, enn den epikrise som forelå. Det kan godt være at de komplette journal hadde gitt ett bredere bilde av hans sykdomsforløp og behandling, men formålet med mitt notat var kun å gjøre retten oppmerksom på problemstillingen hans sykdoms debut tvang frem. Jeg har ikke gjort noe diagnostisk vurdering av far».

Gjeldende punkt 4 om at psykologen skulle ha tilbydd klager å gå i terapi, svarer psykologen at dette ikke har hendt, og understøtter det med at han ikke har noen privatpraksis for terapeutisk behandling. Han reflekterer ikke ytterligere over dette.

Klagers kommentarer på psykologens redegjørelse.

Svaret fra klager er skrevet av klagers advokat. Kommentaren er tilgjengelig for begge parter, og FER gjengir kun utdrag fra denne som opplyser sakens etiske sider slik dette er formulert av FER.

Gjeldende informert samtykke: « Uavhengig av om foreldrene er representert ved advokat opptrer (navn på psykologen) i saken i kraft av å være psykolog. Som psykolog er det regelverk og etiske retningslinjer han skal følge. Klagen handler om at (klager) opplevde at (psykologen) har brutt fagetiske prinsipper. Det har ingenting med om (klager) er representert ved advokat eller ikke».

Gjeldende fakta omkring klagers innleggelse i sykehus beskriver advokaten at dette var kjent for alle parter, ikke slik psykologen skriver, at han forsvant i lang tid uten at de visste hvor han var. Når det gjelder psykologens besøk på sykehuset skriver advokaten følgende: «Det (klager) og hans familie reagerer sterkt på, og klager (psykologen) inn for fagetisk råd for, er at han besøkte far da han var alvorlig syk. (Psykologen) oppgir at *han* har kompetanse og erfaring innenfor psykiatrien. Da bør han også vite at en person som er tvangsinnlagt mest sannsynlig ikke har samtykkekompetanse. Da (klager) selv tok kontakt med (psykologen) og ba han komme på sykehuset burde (psykologen) undersøkt dette nærmere gjennom fars advokat eller fars familie. Er det virkelig slik at en sakkyndig oppnevnt psykolog skal kunne invadere en privatperson på sitt sykeste? Er dette virkelig innenfor fagetiske retningslinjer for psykologer? (Klager) selv opplever dette som en alvorlig invadering av sitt privatliv. Da (psykologen) møtte opp på sykehuset og innså at det faktisk var en avdeling for tvangsinnlagte far oppholdt seg på burde varsellampen i alle fall begynt å lyse.

Advokaten gir også uttrykk for at psykologen ikke burde brukt informasjon fra dette besøket til den rapporten han sendte retten etter dette. Advokaten stiller seg også tvilende til riktigheten av at psykologen har hatt kontakt med dommeren om besøket.

I klagen er det vedlagt to rapporter psykologen har skrevet, den ene kort tid etter besøket på sykehuset nov 17, den andre rapporten i august 2018 som oppsummerer psykologens kontakt med barnet og partene. Advokaten skriver om rapport 2 følgende: «Poenget i klagen er at (psykologen) skriver en uttalelse/oppsummeringsnotat flere måneder etter fars innleggelse uten å ta hensyn til utvikling i fars sykdomsbilde eller de vurderingene som fars behandlere løpende har gjort. Derfor mener (klager) at oppsummeringsnotatet går langt utenfor det «psykologen» kan uttale seg om, både sett hen til «psykologens» opplysninger i denne saken og det etiske ansvaret en psykolog har».

Gjeldende punkt om tilbud psykologtimer, fastholder klager at dette har skjedd.

Psykologen har ikke kommet med sluttkommentar.

FERS VURDERING OG KONKLUSJON

FER vil understreke at vi ikke driver etterforskning og vi må basere oss på partenes fremstilling. Det foreligger i denne saken ulike saksframstillinger om enkelte punkter i saken, også påstand mot påstand, og det er dessverre ikke mulig for FER å etterprøve hva som er riktig.

Saken omhandler oppdrag psykologen har hatt etter §61.1. Han har ikke hatt et fullstendig sakkyndig oppdrag etter §61.3. De skriftlige rapporter i saken kan derfor ikke regnes som en erklæring etter sakkyndig utredning, men som et notat i til bruk i meklingsprosessen, og det stilles derfor ikke samme krav til det arbeidet. I en sakkyndig erklæring stilles det høyere krav til forberedelse, balansert fremstilling og til grundighet i skriftlig saksfremstilling.

Gjeldende punkt om over hvordan psykologen ivaretok klagers informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse under de beskrevne rammebetingelser, vurderer FER at psykologen i sitt valg om å besøke klager på sykehuset gjorde refleksjoner og avveininger av dette. Ifølge han selv ble dette drøftet både med dommer og klagers advokat. Hans vurdering av egen kompetanse tilsa at han i samtalen kunne vurdere klagers psykiske helsetilstand, og tilpasse samtalen etter dette. FER vil samtidig påpeke at psykologen har et selvstendig ansvar

for å sikre at klagers informerte samtykke, valgfrihet og selvbestemmelse blir ivaretatt. Dette kan ikke overlates til andre. FER vurderer at psykologen har brutt EPNP på dette klagepunktet.

De diagnostiske vurderinger som gjøres av psykologen i de to rapportene bygger mye på observasjoner han gjorde under dette besøket, og hans vurderinger er gjort med bakgrunn i kompetanse han selv mener å ha opparbeidet seg innenfor sitt arbeid i psykisk helsevern. FER kan ikke overprøve hans faglige vurderinger. FER ser samtidig at han går noe langt i de vurderinger han gir i sin rapport ut fra det mandatet han har i saken.

Psykologen gir i redegjørelsen en troverdig forklaring for bakgrunnen for at han ikke innfridde mandatet på punkt om å kontakte klagers arbeidsgivere.

Gjeldende punkt om tilbud om psykologtimer, står påstand mot påstand. Om dette hadde vært tilfelle ville det vært et brudd på EPNP om rollekonflikter og utnyttning. FER kan imidlertid ikke på grunnlag av foreliggende opplysninger gi psykologen brudd på dette.

På bakgrunn av den fremlagte dokumentasjonen finner FER

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtaket fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard